

Serie: Iconische Huizen

Iconen van de Tsjechische avant-garde

Het zevende internationale congres van Iconic Houses vindt plaats in Tsjechië van 22 t/m 26 mei 2023. Voor de liefhebbers van de moderne architectuur wordt er gelijktijdig een reisprogramma georganiseerd, waarbij maar liefst 16 bijzondere woonhuizen in Tsjechië en Oostenrijk bezocht worden. Zij geven een prachtig inzicht in de ontwikkeling van het Tsjechische woonhuis in de twintigste eeuw en de evolutie van de traditionele volksarchitectuur naar het modernisme van de Internationale Stijl. Natascha Drabbe licht er alvast zes voor ons uit.

Het Iconic Houses netwerk telt in Tsjechië elf moderne museumwoningen. Absolute hoogtepunten zijn: Villa Müller in Praag (1930) van architect Adolf Loos en Villa Tugendhat in Brno (ook uit 1930), het meesterwerk van de beroemde Duits-Amerikaanse architect Ludwig Mies van der Rohe dat sinds 2001 op de Unesco Werelderfgoedlijst staat.

Villa Müller

Adolf Loos was een belangrijke Europese pionier van de moderne architectuur. De villa die hij voor Milada en František Müller ontwierp is een meesterwerk van de internationale avant-garde architectuur. František Müller was mede-eigenaar van het bouwbedrijf Kapsa-Müller en een van de leidende figuren in de Tsjechische samenleving. De samenwerking tussen een verlicht opdrachtgever en een briljante architect gaf Loos de mogelijkheid zijn opvattingen over ruimtelijkheid, zijn zogenaamde *Raumplan*, te realiseren. Het interieur is een verrassende harmonieuze mix van modern functionalisme met de klassieke Engelse stijl. Na een bewogen naoorlogse geschiedenis is de villa tussen 1997-2000 gerestaureerd en als Rijksmonument opengesteld voor het publiek.

Natascha Drabbe, architectuurhistoricus en bewoner van het vermaarde Van Schijndelhuis in Utrecht, is directeur en oprichter van Iconic Houses, een internationaal netwerk van eigenaren en beheerders van moderne museumwoningen uit de twintigste eeuw. Zij werken samen en wisselen informatie uit over de instandhouding van dit moderne erfgoed. De website iconichouses.org dient als platform voor ruim honderdtachtig Iconic Houses over de hele wereld, waarvan maar liefst

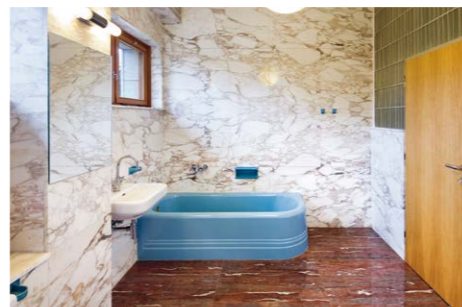

24 in Nederland. De huizen zijn allemaal (op afspraak) te bezoeken en in sommige kun je zelfs overnachten.

NATASCHA DRABBE

Villa Volman, Karel Jano en Jiří Štursa, Čelákovice, Tsjechië, 1939, foto Aleš Jungmann.

Badkamer in Villa Volman, Karel Jano en Jiří Štursa, Čelákovice, Tsjechië, 1939.

Villa Volman

Sinds vorig najaar is na een jarenlange restauratie ook Villa Volman (1939) open voor publiek. Het is een juweel van het Tsjechisch functionalisme in Čelákovice, op zo'n 30 km ten noordwesten van Praag. Josef Volman was een fabrikseigenaar en hij liet de indrukwekkende villa in een groot park in het romantische landschap van de rivier de Elbe bouwen. De villa is een van de mooiste en duurste woningen uit het interbellum, ontworpen door de jonge avant-garde architecten Karel Jano en Jiří Štursa (beiden 1910-1995), waarbij de invloed van Le Corbusier duidelijk zichtbaar is.

Museum van torenflats

In de buurt van Praag is een Tsjechisch voorbeeld van sociale woningbouw te vinden: het Museum van torenflats in Kladno, ontworpen door Josef Havlíček (1899-1961). Havlíček was de hoofdarchitect van het ontwikkelingsplan voor de woonwijk Kladno-Rozděl. Hij was een van de meest prominente figuren van de interbellumavant-garde en hield zich naast architectuur ook bezig met meubelontwerp, beeldhouwkunst en schilderkunst. Hij hechtte belang aan betaalbare woningen voor de economisch zwakkeren en droeg met zijn ontwerpen bij aan een oplossing voor sociale en collectieve huisvesting. Naast de originele architectonische expressie, het luxe materiaalgebruik en de ruimtelijkheid is er tot in het kleinste detail nagedacht over het interieur.

Museum van torenflats, Kladno, Tsjechië, 1956-57.

Villa Tugendhat in Brno, foto David Zidlicky.

Villa Tugendhat

In 1930 kreeg architect Ludwig Mies van der Rohe (1886-1969) de opdracht van Greta Löw-Beer (1903-1970) en haar echtgenoot Fritz Tugendhat (1895-1958) om Villa Tugendhat te ontwerpen. Voor het eerst in de geschiedenis van de architectuur wordt er gebruikgemaakt van een stalen draagconstructie in de vorm van kolommen. Opvallend zijn de technische snufjes: heteluchtverwarming en -koeling en elektrische ramen. Het interieur bevat kostbare materialen, zoals Italiaans travertien, onyx uit Marokko en hout uit Zuidoost-Azië. De twee grote raampartijen kunnen met een druk op de knop naar beneden zakken. Achter de onyx wand bevindt zich een kantoor met bibliotheek en aangrenzend de wintertuin, terwijl achter de gebogen ebbenhouten wand een zithoek geplaatst is, naast een wand van melkglas die verlicht kan worden. Mies' beroemde uitspraak 'less is more' wordt belichaamd door zijn pure vormen en materiaalgebruik: glas, staal en beton.

Het appartement van Margarete Schütte-Lihotzky, Wenen, foto Bettina Frenzel.

Appartement van Margarete Schütte-Lihotzky

Het voormalige appartement van Margarete Schütte-Lihotzky is recent voor het publiek geopend. Haar ontwerp van de *Frankfurter Küche* in 1926 voor de huizen in een woonwijk, die Ernst May ontworpen had voor het project Neues Frankfurt, betekende een mijlpaal in de woonarchitectuur. Het 'betaalbare' ontwerp wordt beschouwd als de voorloper van de tegenwoordige inbouwkeuken. Schütte-Lihotzky (1897-2000) bracht de laatste 30 jaar van haar leven door in een Weens appartement van 55 m², dat ze naar eigen ontwerp creëerde. Na haar overlijden is het appartement verbouwd en opnieuw ingericht. De *Margarete Schütte-Lihotzky Club*, een onafhankelijke vereniging, heeft het monumentale appartement in 2021/22 laten reconstrueren, zodat ervaren kan worden hoe het was in de tijd van Schütte-Lihotzky.

Villa Volman is een van de duurste woningen uit het interbellum

Ontdek iconische huizen

Alle beschreven museumwoningen maken deel uit van het zevende *Internationale Iconic Houses Congres* in Tsjechië dat plaatsvindt van 22 t/m 26 mei 2023. Dompel jezelf onder en neem deel aan een uitgebreid excursieprogramma naar deze meesterwerken en verborgen juweeltjes. Maar liefst 16 bijzondere woonhuizen uit de twintigste eeuw worden bezocht en door experts toegelicht. Vrienden van Iconic Houses kunnen na het congres nog op excursie naar Wenen en Ljubljana, van 27 t/m 30 mei 2023. Kijk voor het hele programma op www.aanmelder.nl/ihc2023

Villa Beer

Villa Beer (1931) is ontworpen en gebouwd voor Margarete en Julius Beer door Josef Frank (1885-1967), samen met Oskar Wlach (1881-1963). Het huis is een van de belangrijkste werken van Josef Frank. Ondanks het open ruimteconcept op de begane grond en de grote ramen oogt het huis intiem en gezellig. Sinds de aankoop van Villa Beer in 2021 door een particulier is het huis beperkt geopend voor publiek. Op dit moment is de villa vanwege restauratie gesloten, maar voor de deelnemers aan het congres opent Villa Beer de deuren. In de loop van 2025 gaat het huis voor het publiek weer open.

Villa Beer, Josef Frank en Oskar Wlach, Wenen, Oostenrijk 1931, foto Wolfgang Thaler.